

1. Het P.v.d.A. congres heeft de federatie met D'66 afgewezen. Wat moeten wij nu? Het geluid over een progressieve volkspartij zal nu wel definitief verstommen. Daarmee is D'66 goed genomen. Vanwege het ideaal van een grote invloedrijke partij waren vele leden van D'66 in het verleden bereid om de banden met de P.v.d.A. nauwer aan te halen, met alle electorale gevolgen vandien. Moeten wij nu rancuneus zijn ten opzichte van de P.v.d.A.? Wij menen van niet. De P.v.d.A. heeft het goed gespeeld; een paar jaar geleden hadden zij ons dringend nodig, nu nog maar een beetje. Het is natuurlijk wel een fraai staaltje van de oude machts-politieke mentaliteit, die bij veel leden van de P.v.d.A. kennelijk nog sterk leeft, ondanks de goede bedoelingen van het partijbestuur. Dat is de feitelijke situatie, alle na-kaarten brengt ons geen stap vooruit.
2. Vanuit deze situatie zal de toekomst van D'66 bekeken moeten worden. Nu de progressieve volkspartij verdwenen lijkt, moet op het volgende congres een fundamentele discussie worden gevoerd over de vraag: opheffen of doorgaan. Beide alternatieven hebben iets aantrekkelijks. Opheffen zou een volstrekt unieke politieke daad zijn, D'66 waardig. Practisch zal het betekenen, dat een deel van D'66 lid zal worden van de P.v.d.A., de P.P.R. of de V.V.D. Een groot aantal zal echter politiek dakloos worden. Van ons mag de partij daarom blijven bestaan. Maar dan moeten wij onze eigen D'66 identiteit duidelijker profileren, om ons daarmee een eigen plaats te geven in het progressieve deel van het Nederlandse politieke bestel. Daar zijn twee dingen voor nodig, het opnieuw formuleren van onze ideeën en het duidelijk afstand nemen van de P.v.d.A. Hieronder geven wij dat nog eens nader aan.
3. Het kan niet vaak genoeg gezegd worden dat onze progressieve kracht ligt in het doordenken van maatschappelijke vraagstukken. In zaken zoals de bescherming van het milieu, het afremmen van de economische groei, het beperken van het autoverkeer, de bevolkingspolitiek (inclusief abortus en euthanasie), het geven van rechten aan de burgers, het tegen gaan van machtsconcentraties (ook in het politieke leven), het informeler maken van het maatschappelijke en politieke gedrag, lopen wij nog steeds voorop. Wij moeten doorgaan met het ontwikkelen van progressieve ideeën over een rechtvaardige en leefbare samenleving.
4. Bij het herformuleren van onze ideeën zal duidelijk blijken dat er veel zaken zijn, waarin wij ons onderscheiden van de P.v.d.A. Toch is dat niet voldoende. Er is een wezenlijk verschil: wij zijn geen speciale belangenpartij en dat is de P.v.d.A. wel (o.a. sterk gebonden aan de vakbeweging). Daardoor kunnen wij ons zakelijker opstellen. Dat speelt sterk bij de beoordeling van de inkomensvorming en de inkomensnivellering, inclusief de psychologische effecten daarvan. Omdat veel kiezers dit vraagstuk gebruiken als beoordelingsmaatstaf voor de Nederlandse politieke partijen, zullen wij hierover duidelijk moeten zijn. Er zou wel eens een essentieel onderscheid kunnen zitten tussen D'66 en de P.v.d.A., wat als volgt kan worden aangegeven.
P.v.d.A.: nivellering als doel ("iedereen moet hetzelfde hebben"),
D'66: nivellering als middel om daarmee collectieve vraagstukken op te lossen ("Wij zijn bereid om een groot stuk van onze persoonlijke welvaart op te offeren ten gunste van het algemeen welzijn").

opelucht
✓ *rechtvaardigheid (dus ook shalye doel)*

Om ook nog het verschil te geven met de V.V.D.:
geen nivellering ("houden wat je hebt, omdat je er recht op hebt").

5. Wat is de praktische consequentie van het bovenstaande?
Wij stellen ons voor dat op het congres de volgende beslissingen worden genomen:

1. doorgaan met de partij
2. zakelijke opstelling ten opzichte van de P.v.d.A.
3. zeer kritische, maar voorlopig positieve opstelling tegenover het kabinet Den Uyl
4. zelfstandig deelnemen aan de staten- en raadsverkiezingen
5. collegevorming in de staten en raden op basis van programmaverge-lijking
6. uitwerking van het D'66 standpunt ten aanzien van de inkomens-
vorming en de inkomensnivellering.